

մասին կ'ըսէ. «Արարատայ կղզեացեալ դիրքն եւ իւր վեճ երեւոյթն մարդկութեան սկիզբէն ի վեր ղեկը առապակցայ եւ զըռցաց խորհրդական շարքիւր պատահեւ է: Թէ անոր վրայ Նոյայ տապանն ի՞նչ ելլաւ. էր՝ կրնայ մարդ ըմբռնել, երբ տեսնէ որ Արարատայ շրջակայքն չկայ լինեալագագաթ մը՝ որ անոր հետ միջոյլ յանդգանի, անոր համար հարկ է որ ասիկայ առաջինն եղած ըլլայ այն բարձունքներն, զոր ջուրը նուազելու ժամանակ գուրս թողին: Արարատայ մօտերն շատ տեղեր իրենց անուան վրայ Նոյեան աւանդութեան հնգեքերը տակաւին կը կրեն. այսպէս՝ մի միակ գիւղն, որ անոր զառիվայրին վրայ է կը կոչուէ Ահլօ, այն է՝ «արկ ուռի», Նահիլեան կը նշանակէ «նախ էջ»: Արարատայ գագաթնն գնդաձեւ է, այլ մեղմով բարձրացող կոնաձեւ մըն է, որ եւ անոր տեսքն այնպէս վեճ կը ցուցնէ»:

«Մեր երեւան մնալուն առաջին պիշերն սաստիկ փոփոքի մ'եղաւ, եւ ամբողջ կէտօրէն յառաջ կ'անձրեւէր: Բայց յանկեան, իրիկուան դէմ, երկինց հարաւայրին կողմը լուսաւորուեցաւ, եւ ամպերը փոփոխական խաղեր մը խաղալէն ետեւ՝ Արարատ մեր առջեւ բոլորովին պարզեցաւ: Միշեւ գագաթն 10.000 ոտք՝ նոր ձեւամբ ծածկուած էր. սքանչելի տեսարան, որ ամենայն հրապուր մ'առաւ՝ երբ ծիրանի գօտի մ'ալ երեւցաւ, որմէ աւելի գեղեցիկը տեսած չէր կրնար ըլլալ Նոյ տապանէն ելելու ժամանակ: Ընկերներէս երկուքն, որոնք Ցարեւէլէնէն Հիմալայայի ամենաբարձր գագաթները տեսած էին, կ'ապահովեցնէին ղետ որ Հիմալայայի վեհ հոգիինն այս տեսարանին չի հաւասարիր. ուրուն համոզուեալ համար՝ բաւական է մտածել, թէ Արարատ աշխարհիս ամենաբարձր կոնաձեւն է, ինչպէս կը կարծուի, որոյ տեսքը չի ծածկեր ոչ յառաջիկո մը եւ ոչ բլուր մը: Վասն զի, երկուսնէն՝ որ է առջեւի հարթագեանէն (ասոր բարձրութիւնն է 2600 ոտք)՝ մինչեւ գագաթն (16.900 ոտք) մակերեսութի տարբերութիւնն ամբողջ 14.300 ոտք է: Վարժ լեռ երկողներու համար Արարատայ վրայ ելլելը դժուար է. բայց փոփոքիկը մշտ արգելք կ'ըլլայ գագաթն

* Թէ Արարատ՝ Մասնաց լեռն անունն է, թէ տապանն էլէն Արարատայ գաւառն է, թէ մերձաւոր տեղացեալ անուններուն ստուգաբանութիւնն ընդունելն է, եւ այլն. արդէն շատ տարբերութիւն ի վեր ինչպիսի եւ հակասականութեան նիւթ եղած նր գիտութեան առջեւ: Մեր ուղեւոր յօդոսածագիրն այստեղ զոչ եղած է իւրեն հասած ու հասարակ եղած տեղեկութիւններով:

Ծ. ՆՍՐԱ.

հասնելու: Մեր երեւան եղած ժամանակն՝ երբ օդն սքանչելի էր եւ ամենեւին հոգ չկար հարթագեանոյն վրայ, գագաթն տեղ տեղ մառախոլով պատած էր, եւ մեր հեռադէտներովն որոշ կը տեսնէինք որ փոփոքիկն ստակալի բոնտութեանն ձիւնն խառնիրուռն շրմաներ կ'ընէր: Հոս կը ստորագրէ Քաթայիս երկթան իւանկէ Պաթմու, ուստի վերջապէս կը դառնայ Գերմանիա:

ԳԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՆՈՐ ՓԵՐՑ ԳՈՐԾԱԶԵՆ

ԵԼԵԻՄՏԻՑ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ամանեան Պետութեան հայազգի պաշտօնատեսարան գատն մէջ նշանաւոր տեղ կը բռնէ Վսեմփայլ Բակոր Գազազեան, որ պարս Մուլէի (եյլեմուղ) պաշտօնէի գլուարին եւ փափուկ պաշտօնը կը վարէ մեծաշաղկապութեամբ:

Եակոբ Գազա իբր 57 տարեկան է, համակրելի դիմք. սպիտակախոռն թաւ մօրուրը վայելուչ շրջանակ յօրինած է թուխ պտուղուն, սեւ աչքեր, չափաւոր հասակ, գիրուկ մարմին. հայկական կողովարի նկարագիր իւր ամբողջութեամբ: Բնիկ Պոլսեցի (Բերացի) համեստ ընտանիքէ մը սերելաւ է, որ առընչութիւն չունի հռչակաւոր Յ. Գազազ Վմիւրայի ընտանեաց հետ: Եակոբ Գազայի հայրն արուեստի Գաւառ էր, եւ իւր զաւկին բարձրագոյն կրթութիւն տալու կարողութիւն չունէր: Եակոբ Գազա՝ մայրենի լեզուէն զատ լաւ գիտէ տաճկերէն եւ գաղղիերէն, եւ քաջ հաշուագէտ է. իւր հօգօր որդէմտութիւնն ու գործնական գաղաղութիւնը շատ մը ստացեալ հմտութեամբն ճոխացեալ է, եւ մեծամեծ պաշտամանց վարչութիւնն մէջ վարմանալի յաջողակութիւն կը ցուցնէ:

Ճամանակ մ'առուեստական գործերու պարպակէ ետեւ՝ Եակոբ ի՞նչ. Գազազեան կառավարական պաշտօնի մէջ մտաւ, ուր առաջին անգամ փայլեցաւ իրրեւ ղալաթիոյ Գեր-կառավարիչ: Եւտոյ Օսմանեան Արքունի Գրամատունը մտաւ, ուր տաճկերէն խմբագրութեանց եւ թարգմանութեանց գիւտին Պետ. անուանեցաւ, եւ այս առթիւ յարաբերութեան մէջ մտաւ. Պետութեան գանձայի պաշտօնատանց եւ կայսերական պալատան հետ: Ի մնաս

Դրամատան գործուած մեծ գործութեան մը զատիւ մէջ՝ դատարանաց առջեւ պաշտպանելով Դրամատան շահերը, գործնական մեծ կարողութիւններ ցոյց տուաւ, որով եւս քան զլեւ յիշքն ձգելով այս մեծ հաստատութեան սնորհներուն համարումն ու վստահութիւնը՝ շուտով յառաջացաւ:

Եւր Վեհ.

Սուլթանը փափաքեցաւ կարգի դնել իւր Ալթունի անձնական գանձուն (Liste civile) հաշուական գործողութիւնները, Պ. Գոսթըր, Օսմ. Դրամատան ընդհանուր տնօրէնը, ներկայացուց զԹակոր Էֆէն. իւրեւն փորձ եւ վստահելի հաշուագէտ: Թակոր Էֆէն տի իրեն յանձնուած գործերը կարգի դնելով՝ արժանացաւ Վեհ. Ինքնակալին բարձր համարմանն, եւ քիչ ետքը նոյն գանձուն Պաշտօնեայ առեւանդեց:

Այս կերպիւ անգամակցելով Օսմ. Պաշտօնարանին (Ministère), Թակոր Էֆ. Աթ. Անձնական գանձուն մատակարարութեան մէջ կարեւոր բարւոքումներ մտցուց: Ծախքերը կանոնաւորեց, եւ մանրակրկիտ հսկողութեան ենթարկեց, հասցիներն աճեցուց իմաստուն տնօրէնութեամբ: Ճարտարապետ շահաբեր ըրաւ արքունի շատ մը ագարակներ ու կարուածներ, որք անկախօքն արդիւնքն չէին տուած ցոյն վայր, եւ հաշուոյ մէջ եւրոպական ճշգրտութիւն մուծա-

նելով՝ օրինակելի վարչութիւն մը, մեծ պաշտօնարան մը հանգիստացուց, որ փափաքուած կանոնաւորութեան զուրկ էր երբեմն:

Վեհ. Սուլթանն, յանձնարաբար գոհ իւր գանձային Պաշտօնէին հաւատարիմ եւ արդիւնաւոր ծառայողութիւններէն, Վեհ. Սուլթանն աւագաստիճանը բարձրացուց զնա՝ Փաշայի տիտղոսով, եւ Պետութեան

եւելմանոյ պաշտօնէութիւնն անոր յանձնելու կամը յայտնեց: Իւր համետ բնաւորութեամբը Թակոր Էֆ. Ինքնակալին ձեռք տրուեց ի վերջոյ չկրնալով Վեհ. Ինքնակալին կամաց դիմակալել: Թակոր Էֆ. Ինքնակալին արժանացաւ Սուլթանի պաշտօնէութիւնը: Բայց իւր դիտած բարեփոխութեան մասին քիչ ետքն անհամաձայնութեան մէջ գտնուելով իւր պաշտօնա-

ՅԱՆՈՐ ՓԱՇԱ ԳԱՋԱԶԵՆ
Չինմանի Պաշտօնեայ Օսմանեան Պետութեան:

կցաց հետ՝ հրաժարեցաւ, պահելով հանդերձ Սուլթանի խառնի (Անձնական գանձուն) վերատեսչութիւնը:

Հրաժարումը տեւական չեղաւ: Եւս քան զլեւ համոզուած՝ թէ Պետութեան եւելմանոյ բարեփոխարարութեամբ Թակոր Էֆ. Ինքնակալին ձեռնհաս, հաւատարիմ, ուղղամիտ պաշտօնէի մը ծառայողութիւնը կը պահանջէ, Վեհ. Սուլթանը նոյն եւելմանոյ պաշտօնէութիւնն ընդ-

